

NORGES SISTE FIENDE

DØDDE SON

DÜSSELDORF/OSLO (VG) I 53 år har Oslo-kvinnen Helga Reuter vært fiende av Norge. Årsak: I 1923 fulgte hun kjærligheten og giftet seg med en tysk mann. Først nå er den norske stat villig til å tilgi. For nå er Helga Reuter død.

VG kan i dag avsløre den utrolige historien om hvordan den norske stat helt fram til i dag har forfulgt og forsynt seg av pengene til en uskyldig kvinne. 2. februar i år mottok den norske stat det som synes å være det siste avdraget på Helga Reuters fiende-gjeld til Norge.

Hennes «forbrytelse» var at kjærligheten førte henne til Tyskland i 1923 - 17 år før nazistene invaderte Norge, og at hun som følge av bryllupet fikk tysk statsborgerskap.

Dokumenter som til nå har vært hemmeligstemplett, gir et unikt innblikk i et tilslørt og lite ærefullt kapittel av norsk etterkrigshistorie:

■ Om Norge som den hevngjerrige stat.

■ Om Norge som villig tjente penger på den tyske gjenreisningen, men som nådeløst forfulgte nordmenn som hadde giftet seg tysk.

■ Om Norge representert ved saksbehandlere i byråkratiet, sjefene i departementene, ministere, regjeringer - og i siste instans kong Olav - som ikke ville tilgi.

” **Jeg kan be-
krefte at Helga
Reuter i juridisk for-
stand er fiende av
Norge...**

**Avdelingsdirektør
Tom Hugo-Sørensen i Nærings-
og handelsdepartementet**

hun er død, sier avdelingsdirektør Tom Hugo-Sørensen i Nærings- og handelsdepartementet til VG.

Etter det VG får opplyst, er Reuter-saken den siste i sitt slag som verserer i det norske statsapparatet. Følgelig er hun offisielt Norges siste fiende - inntil departementet mottar hennes dødsattest.

Overformyndieret i Oslo og Nærings- og handelsdepartementet har samvittighetsfullt - og bundet av loven - forfulgt Helga Reuter fram til i dag. Ingen i det offisielle Norge vet om Helga Reuter fortsatt er i live. Derfor

fortsatte den norske stat automatisk å innkreve fru Reuters midler som krigsutbytte så sent som for to måneder siden - med hjemmel i Lov om fiendegods.

Men i februar i år stusset en saksbehandler i Nærings- og handelsdepartementet; kunne Helga Reuter fortsatt være i live? Årsaken var en tilfeldig feil ved overføringen av pengene.

Ville bli kvitt stampelet

VG brukte noen få ettermiddagstimer på å finne svaret på departementets uløste mysterium: Norges siste fiende, Helga Reuter, døde i 1995. Hun ble mor til tre barn, hvorav to fortsatt lever: Karin Müller (72) og Wolfgang Reuter (73).

- Mor ville ha blitt lettet over å bli kvitt stampelet som fiende av landet der hun ble født, der hun vokste opp, og som hun var så glad i, sier Wolfgang Reuter til VG ved sin mors grav.

Helga - med pikenavnet Gran - ble født inn i en søkkrik familie og inn i Oslos fremste sosietets-kretser 20. mars 1902. Familien rådet over store landeieidommer over hele det sentrale østlandsområde fra stor-godset Stubljan, der lysthuset fortsatt er synlig ved badestranden Hvervenbukta. I vide kretser var hun kjent som en habil rytter og en sportspike av rang.

Like etter den første verdenskrig ble hun sendt til Sveits og Tyskland for å lære språk - slik det høvet seg for kondisjonerte unggiker. Under oppholdet på språk-pensjonatene ble de pene unge piker - under strengt kontrollerte forhold - presentert for studerende rikmannssønner.

BLE STEMPELET: Helga Reuter ble stemplet som fiende i 1945 fordi hun giftet seg tysk i 1923.

Oslojenta Helga giftet seg med tysker

I Norge satt mange rike foreldre med håp om at deres døtre skulle finne en rik sønn av en tysk industrimaginat. Dermed ville både datteren og familiens ære og fremtid være sikret.

For unge Helga klaffet alt: Under nobel dansemoro i Dresden kom hun i kontakt med ingeniørstudenten Hans - arving til tungindustri-firmaet Demag i Duisburg. Hans reiste omsider til Norge for å be om Helgas hånd hos

hennes far dr. Christian Fredrik Bonnevie Gran.

Pomp og prakt

Hos familien Gran fremkalte frieriet ikke overraskende lutter tilfredshet. Med pomp og prakt giftet de to unge seg 30. august 1923 i Norge.

Helga flyttet til et Tyskland som ristet av seg krisen etter den første verdenskrig. Det skulle gå ennå ti år før nazistene grep makten.

Så kom krigen.
- Mor forsøkte å gjøre det beste ut av enhver situasjon. Vi barna var voksne. Derfor satte hun alt inn på å hjelpe bombeofre hjemme i Duisburg. Far holdt seg så langt

VED GRAVEN: I 1923 ledet kjærligheten Oslo-jenta Helga Gran til Tyskland. Derfor ble hun fiende av Norge ved den annen verdenskrigs slutt. - Hun døde som fiende av landet hun elsket, sier sønnen Wolfgang Reuter ved sin mors grav.

Alexander Øystad

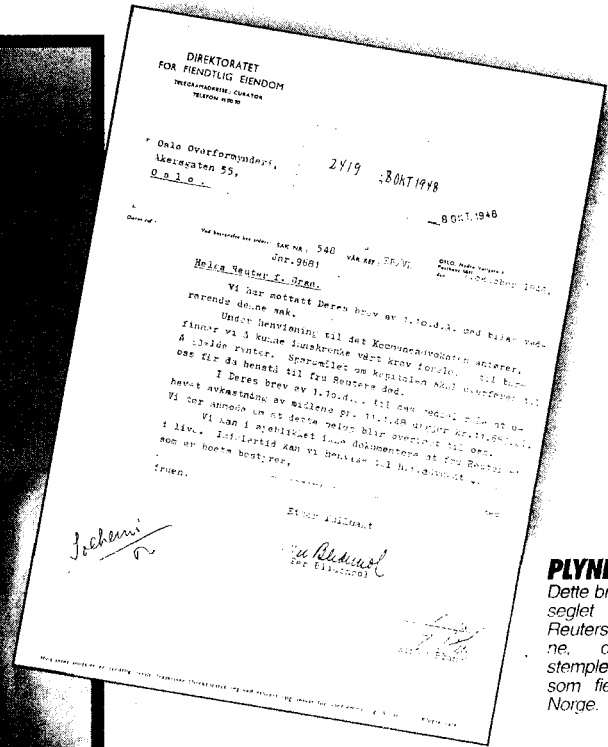
Lars Erik Nygaard

Foto: Line Møller

NORGES SISTE FIENDE

MI FIENDE

PLYNDRET: Dette brevet be-seglet Helga Reuters skjebne, da det stemplet henne som fiende av Norge.

Slik ble Helgas penger inndratt

Etter lov om fiendegods av 1946 ble pengene, eiendommene og bedriftene til alle tyske borgere i Norge automatisk inndratt til fordel for statskassen.

Loven skilte ikke mellom personer født i Tyskland og nordmenn som fikk tysk statsborgerskap fordi de giftet seg med en tysker.

Det ble skjebnsvangert for Helga Reuter.

Direktoratet for fiendtlig eiendom (DFFE) gikk i 1948 inn i saken med byråkratisk effektivitet: Først ble hennes formue på 460 000 (6 millioner 1997-kroner) beslaglagt. Deretter ble 210 000 (2,8 millioner 1997-kroner) – arv til hennes barn fra Helgas norske foreldre – inndratt. Som fiende av Norge – fordi hun i 1923 giftet seg med en tysker – hadde hun intet valg.

Men direktoratet nøyde seg ikke med det. De ble oppmerksom på at Helga Reuter hadde en bundet arv på 60 000 kroner fra sine besteforeldre – et legat som i sin tid ble opprettet for at hun som ung skulle kunne leve av rentene.

Også denne summen gjorde DFFE krav på, til Overformyndert i Oslo, som i henhold til et testamente betalte ut rentene til Helga.

Staten fikk rentene

Etter at kommuneadvokaten hadde sett på saken, gikk imidlertid direktoratet med på at bare de uhevede rentene skulle beslaglegges: Til gjengjeld skulle rentene utbetales Staten frem til Helga Reuters død.

Avkastningen av besteforeldrenes arv er av Overformyndert i Oslo siden samvittighetsfullt betalt inn til DFFE – da det ble nedlagt, til Industridepartementet, og de siste årene til Nærings- og handelsdepartementet.

Regulert etter prisstigningen fra 1948 har Helga Reuter betalt inn vel 1,2 millioner kroner i 1997-kroner i renter. Samlet har dermed den norske stat innkrevet ti millioner kroner.

NORSK LYKKE: Sommeren 1923 giftet Helga Gran seg med den tyske industrisønnen Hans Reuter (t.h.). Det lykkelige paret er her fotografert ved Hanko samme sommer. Bryllupet gjorde henne til Norges siste fiende – et fiendeforhold som offisielt fortsatt eksisterer. Foto: PRIVAT

Fiende er hun fortsatt – helt til norske myndigheter får se hennes dødsattest.

i 1923 – betalte avdrag til sin død

unna politikken som overhodet mulig. Mot slutten av krigen måtte også han melde pass: SS krevde at han skulle ødelegge fabrikken for at ikke utstyret skulle falle den fremadstormende fienden i hendene. Han nektet, og ble tatt til fange av SS. Først ved krigsslutt kunne han vende tilbake til et normalt liv, forteller Wolfgang Reuter.

I dokumenter VG har fått tilgang til, fremgår det at den norske stat aldri har trukket Helga Reuters sympatier eller handlinger under krigen i tvil: De la til grunn at hun aldri bidro til den tyske krigsmaskinen eller nazistenes overgrep mot eget eller andre folk.

Men hennes tyske statsborgerskap var nok: I 1954 avviste regjeringen Torp å omgjøre vedtaket om den be-

slaglagte formuen. Finansminister i Torps regjering var senere statsminister, nacht und nebel-fange og varm talsmann for forsoning mellom Tyskland og Norge: Trygve Bratteli.

Da Helga Reuters eneste søster, Lizzie Tidemand-Johannessen, døde 5. juli 1978, reiste Helga sammen med sin sønn Wolfgang til Norge for å delta i begravelsen.

– Lizzie var den eneste i familien som pleiet kontakt med mor etter krigen. Mor ville så gjerne ha med seg en brosjø eller et annet lite minne fra sin kjære søster. Hun ble svært lei seg da hun fikk høre at det var umulig; alt søsteren etterlot seg skulle også gå inn som en del av krigsoppjøret, sier Wolfgang Reuter.